

LPEA1011 Yhdenvertainen opetus liikunnassa

Kevät 2024
PsT, LitM
urheilupsykologi
Marja.Kokkonen@jyu.fi
Viv288

MARJAN LUENTOJEN PÄÄTEEMAT

- I **Ydinkäsitteet:** sukupuolen moninaisuus, sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaus, sukupuolitietoisuus, seksuaalinen suuntautuneisuus, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, heteronormatiivisuus, homofobia
- II Sukupuolivähemmistöt ja **kilpaurheilu:** (nais)sukupuolen testaus, sukupuoliodotukset ja sukupuolittuneet toimintatavat
- III **Koululiikunnan** sukupuolittuneisuus ja sukupuolitietoinen opetus
- IV Sukupuoleen, sen ilmaisuun ja seksuaaliseen suuntautuneisuuteen perustuva **syrjintä**

Tasa-arvolaki (609/1986)

1 § ...””tarkoituksena on **estää** sukupuoleen perustuva syrjintä ja **edistää** naisten ja miesten välistä tasa-arvoa”...
”Lain tarkoituksena on myös estää **sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.**”

6 c § (30.12.2014/1329): Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy

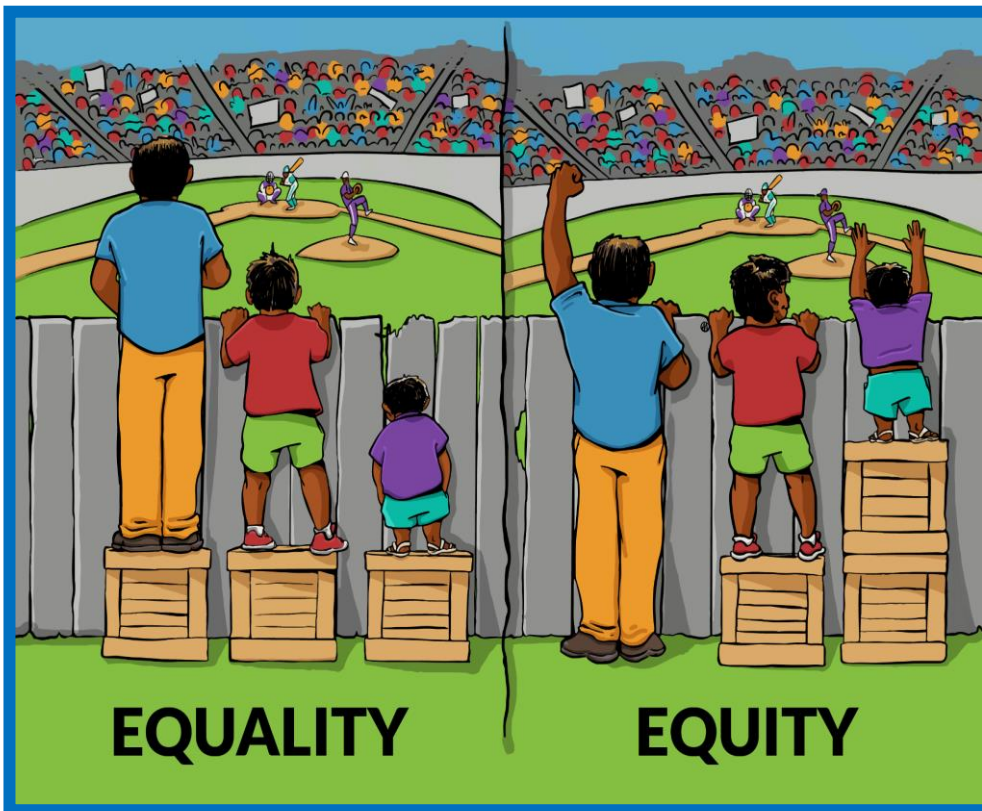
Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien *tulee **ennaltaehkäistä** sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.*

Yhdenvertaisuuslaki (2014/1325)

8 § : Syrjinnän kieltö: Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, **seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella**. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on **häirintä**, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä **ohje tai käsky syrjiä**.

9 § : Positiivinen erityiskohtelu: Sellainen oikeasuhtainen *erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen*, ei ole syrjintää.

"Equality is giving everyone the same pair of shoes. Equity is giving everyone a pair of shoes that fits."

– Author unknown

Equality: jokainen yksilö tai ryhmä saa samat resurssit tai mahdollisuudet

Equity: ihmisten tilanne erilainen, joten tarvitsevat erilaisia resurreja, tukia ja mahdollisuuksia, jotta lopputulos olisi reilu ja oikeudenmukainen ('fair', 'just')

Equality

Equity

Solution

Yhdenvertaisuuslain (1325, 14 §) mukaan syrjintää on lisäksi *häirintä*

Häirintä = ihmisen tai ihmisryhmän arvoa
loukataan luomalla **uhkaava, halventava,
nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.**

Tällaista ilmapiiriä luovat vihjailevat eleet ja
katseet, **härskit puheet, vitsit**, pukeutumista tai
yksityiselämää koskevat huomautukset ja
kysymykset, fyysinen koskettelu, sukupuolista
kanssakäymistä koskevat ehdotukset sekä raiskaus
tai sen yritys.

Liikuntalaki (390/2015,2 §)

Tämän lain tavoitteena on edistää:

- 1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa;
- 2) väestön hyvinvointia ja terveyttä;
- 3) fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista;
- 4) lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä;
- 5) liikunnan kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta;
- 6) huippu-urheilua;
- 7) liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita; sekä
- 8) *eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa.*

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat *tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus ...*

Liikuntalain perusteella opetus- ja kulttuuri-ministeriö edellyttää rahoittajana, että avustusta hakeva liikuntajärjestö laatii yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-suunnitelmat.

SUKUPUOLINORMATIIVISUUS

- ajatus, että sukupuoli on vain kaksi (naiset ja miehet) ja että ne ovat muuttumattomia ja määriteltävissä biologisten piirteiden sekä ulkoisen olemuksen tai itseilmaisun mukaan
- ajatus, että ihmisten tulisi käyttäytyvät tietyllä tavalla – usein toisilleen vastakkaisesti – riippuen sukupuolestaan
- liikunnassa liittyy mm. lajien ”sopivuuteen”

HETERONORMATIIVISUUS

= ajattelutapa, jossa heterous nähdään kaikkia muita suuntautumisia toivotumpana, luonnollisempana ja parempana

HETERO-OLETUS

= ajattelutapa, jossa kaikkien ajatellaan olevan heteroita, jos muuta ei tule ilmi

Mitä tämä "muu" on ?

SUKUPUOLEN MONINAISUUS

”kaikki sukupuolet ja sukupuoli-identiteetit ja sukupuolen ilmentämisen muodot”

(Jääskeläinen ym. 2015,13).

Sukupuolikromo-
somit X ja Y

hormonit

Biologinen
(sex)

ulkoiset
sukupuolielimet

sisäiset
sukupuolielimet

Sosiaa-
linen
(gender)

Koettu
(suku-
puoli-
identi-
teetti)

Oikeu-
del-
linen

Ke-
holli-
nen
(embo-
-died)

Kasvatus
Vuorovaikutus
Kulttuuri

1)Nainen
2)Mies
3)Kolmas sukupuoli: Islanti, Saksa,
Thaimaa, Malta, Intia, Kanada,
Australia, Nepali, Uusi-Seelanti,
USA:ssa monet osavaltiot

SUKUPUOLI- IDENTITEETTI

kokemus omasta
sukupuolesta tai sugu-
puolettomuudesta;
nainen, mies,
androgyni, neutri jne.

(Haas ym., 2011)

Laki sukupuolen vahvistamisesta
(295/2023) tuli voimaan 3.4.2023 .

Täysi-ikäinen suomalainen voi muuttaa
oikeudellisen sukupuolensa (nainen/mies)
hakemusmenettelyllä.

SUKUPUOLEN ILMAUS

kaikki *toiminta ja
käyttäytyminen*,
jolla ilmaisemme
itsellemme ja muille
olevamme nainen,
mies tai jotain
muuta;

vaatetus, muu ulkonäkö
(hiukset, meikki, korut,
asusteet), puhetyyli,
ilmeet ja eleet

SUKUPUOLI-IDENTITEETIN ULOTTUVUUDET

- 1) tietoisuus siitä, mihin sukupuolen luokkaan (tytöt/naiset vs. pojat/miehet) itse kuuluu
- 2) tyytyväisyys omaan sukupuoleen
- 3) sisäistynyt paine käyttäytyä oman sukupuoliroolin mukaisesti
- 4) näkemys siitä, missä määrin itse on tyypillinen tai epätyypillinen oman sukupuolensa edustaja
- 5) näkemys siitä, kuinka keskeinen minäkäsityksen osatekijä sukupuoli on (vrt. muut osatekijät, kuten ammatti, kansalaisuus jne.)

Tobin ym., 2010

BIOLOGINEN SUKUPUOLI KYSEENALAISTUU

- ***Mosaikismi:** 45X/46XY (joissain soluissa Y puuttuu, sukuelimet nais- ja miesmäiset)
- ***Androgeeni insensitiivisyys (AIS):** geeneiltään mies 46XY: androgeenireseptorit ei toimi kunnolla → androgeeni ei vaikuta (CAIS-naisilla kivekset vatsaontelossa, ulkoiset sukupuolielimet naismaiset, testoa terveitä naisia vähemmän)
- ***5 α -reduktaasin puutos:** geeneiltään mies 46XY, jolla normaalit kivekset, mutta entsyymin puutoksen seurauksena ulkoiset sukupuolielimet naiselliset, ei naisten sisäisiä sukuelimiä
- ***De la Chapellen oireyhtymä:** geeneiltään nainen 46XX, näyttää (keskimäär. lyhyemmältä ja kevyemmältä) mieheltä
- ***Synnyynnäinen lisämunuaishyperplasia (CAH):** 46XX tai 46XY: lisämunuaiskuoren androgeenituotanto häiriintynyt (=lisääntynyt) → naisilla miesmäiset ulkoiset sukuelimet ja muita miesmäisiä piirteitä (kilpailuetu?)

~~Disorders of
sexual
development
(DSD;
sukupuolen
kehityksen
häiriö)~~

~~Differences
in sexual
development
(DSD;
sukupuolen
kehityksessä
ilmenevät
erot)~~

Diversity of
sexual
development
(DSD;
sukupuolen
kehityksen
variaatio)

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt (LHBTIQA+; Queer)

Muut kuin
heteroseksuaalisesti
suuntautuneet ihmiset

Sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen
ilmaus eroaa biologista sukupuolta
koskevista normeista (eivät ole synkassa)

Seksuaalivähemmistöt

Homot

Lesbot

Bit

Pan-
ihmiset

Sukupuolivähemmistöt

Intersuku-
puoliset

Trans-
ihmiset

Muunsukupuoliset

Transsukupuoliset

Transvestiitit

SUKUPUOLIENEMMISTÖ JA -VÄHEMMISTÖ

- 1) **Cissukupuolinen ihminen:** koettu sukupuoli = syntymässä määritelty sukupuoli (enemmistö)
- 2) **Intersukupuolinen ihminen** (1:4500 – 1,7%; Suomessa 1200 – 93 000): keholliset, anatomiset tai muut sukupuolen tunnusmerkit eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypilliset. Kaikki sukupuoli-identiteetit mahdollisia; voi kokea itsensä esim. naiseksi, mieheksi tai muunsukupuoliseksi.
- 3) **Transihmiset:** sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu joskus tai aina eroaa odotuksista oikeudelliselle sukupuolelle
 - **Transsukupuolinen:** koettu sukupuoli $\neq$ syntymässä määritelty sukupuoli (transnainen, transmies; engl. transgender), 0,5–1,3 % väestöstä
 - **Muunsukupuolinen:** kokemus itsestä naisena JA miehenä, naisen ja miehen VÄLILLÄ tai ULKOPUOLELLA, myös sukupuoleton
 - **Transvestiitti:** ihminen, jolla on tarve ilmaista eläytymällä/ pukeutumalla/laittautumalla toista binääristä sukupuolta

mista, että tilinumerosi on oikein.

Kokkonen

Marja

DD.MM.YYYY

Ei valittu

Ei valittu

Mies

Nainen

Kilpailenko

- 1) Naisten sarjassa
- 2) Miesten sarjassa

Oletko?

Valitse

Nainen

Mies

Muunsukupuolinen

En halua määritellä

Miten asut/ elat tällä netkellä?

Yksin

II: SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT JA KILPAURHEILU

A) (Nais)sukupuolen testaaminen

B) Sukupuoliodotukset ja

sukupuolittuneet toimintatavat

A) (NAIS)SUKUPUOLEN TESTAAMINEN

= pyrkimys varmistaa, että naisten sarjoihin osallistuvat ovat naisia

- systemaattista testaamista vuosina 1950 – 1999**
- menetelmät: alasti lääkäreiden eteen, käsin tunnustelu, gynekologiset tutkimukset, suun limakalvojen solunäytteet, testosteronin testaus (v. 2015 tiukka raja 10 nmol/l; yleisurheilussa v. 2019 alle 5 nmol/l)**

”Hienoja tuloksia, ja Rion olympialaisissa häntä odottaa naisten 800 metrin kultamitali. Mutta en voi piilottaa tunteitani, sillä Semenyan rugbyn pelaajan olemus tekee minut surulliseksi naisurheilun puolesta.”

- Ari Paunonen, Juoksija –lehti 4/2016

MIKSI SUKUPUOLEN TESTAAMINEN JA TESTOSTERONIRAJAT OVAT KYSEENALAISIA JA SYRJIVIÄ ?

- taustalla tieteellisesti vanhanaikainen käsitys sukupuolesta ainoastaan 2-luokkaisena
- syrjivät naisia, koska vain heitä testataan (mm. De la Chapellen oireyhtymä jäänee huomiotta) → vain naisia suljetaan kilpailuista
- syrjivät erityisesti naisia, joilla on ollut monimuotoinen sukupuolen kehitys sikiöaikana (DSD; Reisner ym. 2016), kuten intersukupuoliset naiset
- epäinhimillinen julkisuus
- taloudelliset seuraamukset
- terveiden naisten tarpeeton lääkitseminen → lisääntynyt janoisuus ja virtsaamistarve, päänsärky, väsymys, pahoinvointi, kuumat aallot, elektrolyyttitasapainon ja hiilihydraatti-aineenvaihdunnan häiriöt,
- yksittäiseen suoritusta kohentavaan tekijään takertuminen

KOK:n nykylinjaus (marraskuu 2021)

Kelpoisuusvaatimusten (eligibility criteria) määrittely kuuluu kv-lajiliitoille (milloin urheilija voi, lajin luonne huomioden, saada suhteettoman edun suhteessa ikätovereihinsa) seuraavien periaatteiden ohjaamana:

- 1. Osallisuus (inkluusio):** kaikille osallistumismahdollisuus, **osallistumista edistettävä ja syrjintää ehkäistävä**
- 2. Haitan ehkäisy:** Osallistumiskriteerien huomioitava urheilijoiden turvallisuus ja hyvinvointi. **Terveyshaittoja ehkäistävä.**
- 3. Syrjimättömyys:** Kriteerien **ei tule systemaattisesti sulkea urheilijoita ulos** sukupuoli-identiteetin tai sukupuolivaihtelun perusteella. Kriteeristön tulee kohdistua epäreilun kilpailuedun ehkäisyyn, ei sukupuolen testaamiseen.
- 4. Oikeudenmukaisuus:** Oikeudenmukaisuuden varmistaminen, epäoikeudenmukaisen edun, fyysisen turvallisuuden riskien ja inkluusiosäännön vilpillisen väärinkäytön ehkäisy

5. Ei ennakko-oletuksia edusta: Urheilijoiden ei pidä tehdä oletuksia kilpailuedusta (urheilijoiden) ulkomuodon perusteella.

Näyttöön perustuva kriteeristö.

6. Rajoitusten perustuttava tutkittuun tietoon: suhteettoman edun tai turvallisuusriskien olemassaolo todistettava

7. Terveys ensisijalla: ei painostusta lääketieteellisesti tarpeettomiin hoitoihin/ menettelyihin. Kriteerien ei tulisi sisällyttää elimistöön kajoavia tutkimuksia.

8. Sidosryhmäkeskeisyys: Urheilujärjestöjen neuvoteltava urheilijoiden kanssa kriteeristön asettamisesta. Urheilijoihin vaikuttavien päätösten oltava oikeudenmukaisia, neutraaleja ja puolueettomia. Urheilijoilla oltava turvallinen mahdollisuus tuoda esille huolenaiheita ja valituksia.

9. Yksityisyys: Urheiluorganisaatioiden tulee suojata urheilijoiden yksityisyyttä, noudattaa yksityisyyttä koskevaa lainsäädäntöä tiedon käsittelyssä. Henkilökohtaisen tiedon keräämiseen urheilijan tietoinen suostumus.

Kansainvälinen uimaliitto rajoittaa transsukupuolisten urheilijoiden osallistumista naisten kilpailuihin

Uusi käytäntö on voimassa maanantaista alkaen. Liitto perustaa myös työryhmän, joka ottaa vastuulleen avoimen sarjan kehittelyn transsukupuolisille urheilijoille.

Kansainvälisen uimaliiton puheenjohtaja Husain Al-Musallam kertoi järjestön uudesta käytännöstä uinnin MM-kisojen yhteydessä Budapestissa. KUVA: ATTILA VOLGYI / XINHUA / ZUMA

Mika Moilanen HS

19.6.2022 19:37

KANSAINVÄLINEN uimaliitto (Fina) rajoittaa transsukupuolisten uimareiden osallistumisoikeutta naisten kilpailuihin, järjestö tiedotti sunnuntaina.

Transsukupuolisuus

Uintiin ja yleisurheiluun on suunnitteilla uusi luokka, koska transnaiset halutaan ulos naisten sarjoista – "Selkeää syrjintää", tyrmää Seta

Transnainen Lia Thomas alkoi kilpailla uinnissa naisten sarjassa ja saavutti ylivoimaista menestystä. Tämän jälkeen Kansainvälinen uimaliitto päätti, että transnaiset eivät voi jatkossa osallistua naisten sarjoihin arvokisoissa.

Transsukupuolinen yhdysvaltalaisuimari Lia Thomas ei saa jatkossa kilpailla naisten sarjassa. Kuva: Getty Images

JUUSO KOSKINEN

28.6.2022 6:30

Jaa

**Vertailun vuoksi:
Eero Mäntyrannan
(1937 – 2012; 7
olympiamitalia) suvun
punasolun
tuotantoa lisäävä
geenimutaatio
(40-50% enemmän
punasoluja, korkea Hb)**

Camporesi, S. & Hämäläinen, M. (2021) The construction of categories in sport: Unfair advantages, equality of opportunity and strict attainability. European Journal of Sport Science, 21(11), 1492-1499, DOI: [10.1080/17461391.2021.1943714](https://doi.org/10.1080/17461391.2021.1943714)

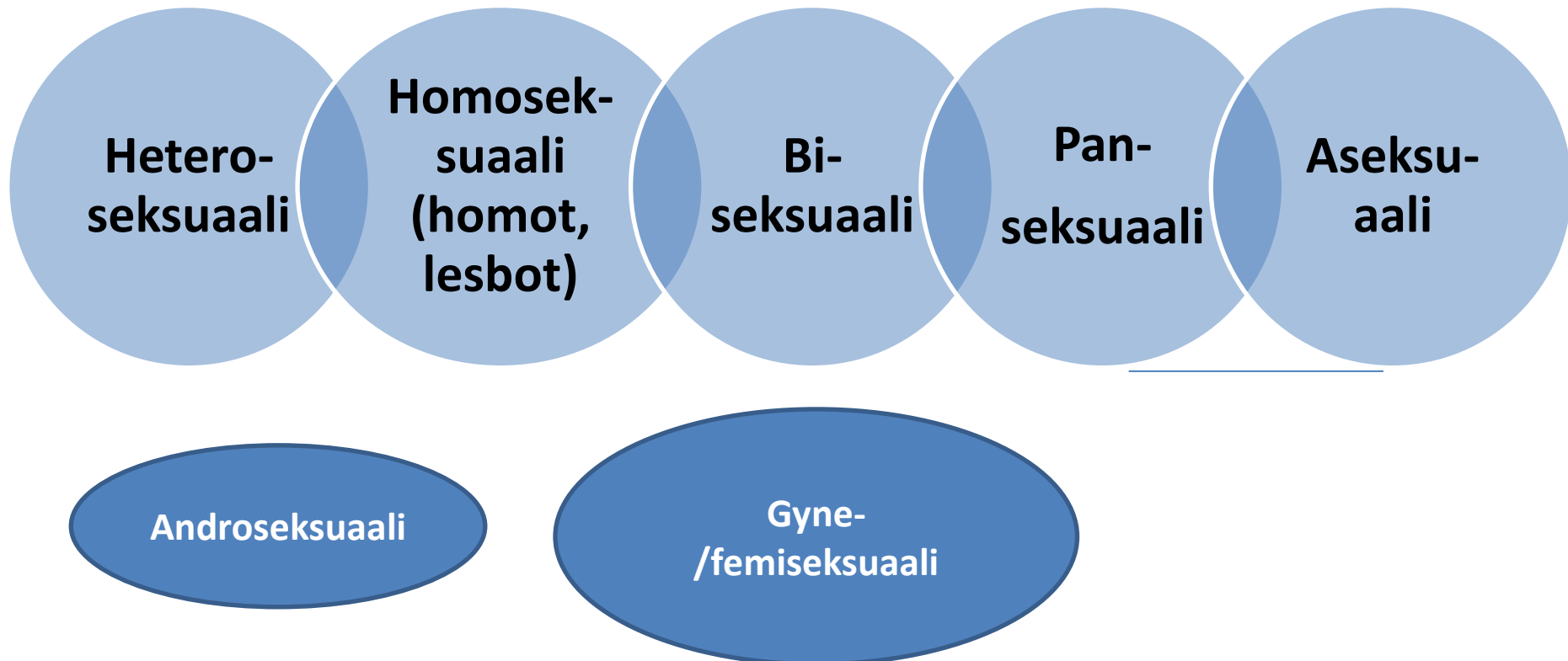
**B) Sukupuoliodotukset ja
sukupuolittuneet toimintatavat**

NAISTEN JA MIESTEN LAJIT ?

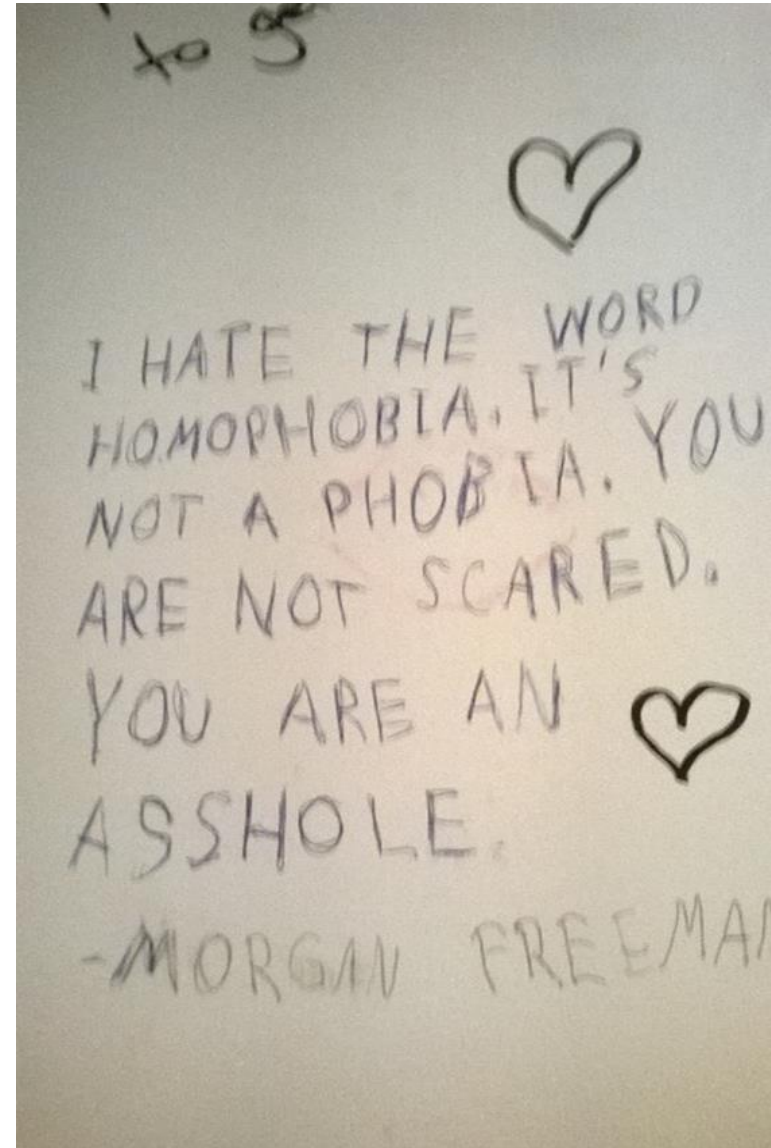
HOMOJEN JA HETEROIDEN LAJIT ?

SEKSUAALISEN SUUNTAUTUMISEN MONINAISUUS – kehen/mihin tunnet emotionaalista tai eroottista vetoa?

HOMOFOBIA

= kaikki ennakkoluulo, syrjintä, häirintä tai väkivalta, joka perustuu seksuaalivähemmistöjä kohtaan tunnettuun *pelkoon*, *vastenmielisyyteen*, *epäluottamukseen tai vihaan* ja kohdistuu homoihin, lesboihin, biseksuaaleihin ja transsukupuolisiin ihmisiin (Hemphill & Symons 2009)

KANSAINVÄLISISSÄ TUTKIMUKSISSA HOMOFOBIA ON....

- yhteydessä syrjivään käyttäytymiseen**
- erityisen yleistä joukkueurheilussa**
- erityisen yleistä miesten keskuudessa**
- erityisen yleistä liikunnan ammattilaisten keskuudessa (opettajat, liik.opiskelijat, valmentajat)**
- yleisempää niillä, joilla on taipumusta käyttäytyä aggressiivisesti ja ajatella seksistisesti**
- sisäistyvää (homot alkavat inhota itseään)**
- taakka myös heteroille (koska urheileminen, lajivalinnat ja ulkonäkö kyseenalaistavat seksuaalisen suuntautumisen)**

Viharikokset

Viharikosten määrä kääntyi nousuun – etenkin sanallisia loukkauksia ja uhkauksia tuli aiempaa enemmän poliisin tietoon

Kasvua oli erityisesti uhrin seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvien viharikosilmoitusten määrässä.

Asianomistajan kunniaa loukattu ja mustamaalattu ystäville hänen seksuaalisen suuntautumisen takia. Tekijää epäillään kunnianloukkauksesta.

Esimerkki sanallisesta loukkauksesta

Erityisesti kasvua oli uhrin seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvien viharikosilmoitusten määrässä. Nousua oli myös uskontoon tai vakaumukseen sekä vammaisuuteen liittyvien viharikosten osalta.

Homottelusta tiedämme, että...

- se kohdistuu heteroihin ja homoihin
- sitä pidetään haukkumasanana (erit. sukupuoltaan epätyypillisesti ilmaiseviin poikiin)
- se on syrjintää, mutta sitä ei mielletä syrjinnäksi
- joukkueurheilussa sen ajatellaan 1) kuuluvan miehiseen keskustelukulttuuriin, 2) liittyvän joukkueen normeihin (hyväksytäänkö vai eikö jotakin käyttäytymistä), 3) vahvistavan toveruussuhteita ja 4) toimivan keinona psyykätä omaa joukkuetta ja häiritä vastustajaa

III KOULULIIKUNNAN SUKUPUOLITTUNEET KÄYTÄNTEET

Opettajien ei enää pian pitäisi puhua tytöistä ja pojista koulussa, pelkästään etunimillä

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (POPS; 2014)

- Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä (s.16)
- Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta...

Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa.

Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan

tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen (s. 19)

(POPS; 2014, 30)

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä.

Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista. Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. *Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista.* Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun *ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.*

Yhdenvertaisuuslaki (2014/1325)

8 § : Syrjinnän kieltö: Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, **seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella**. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on **häirintä**, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

9 § : Positiivinen erityiskohtelu: Sellainen oikeasuhtainen *erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen*, ei ole syrjintää.

radicalised": Katy Moore and Callum Hurley at the High Court in London today

Being bullied? Just act less gay, advise teachers

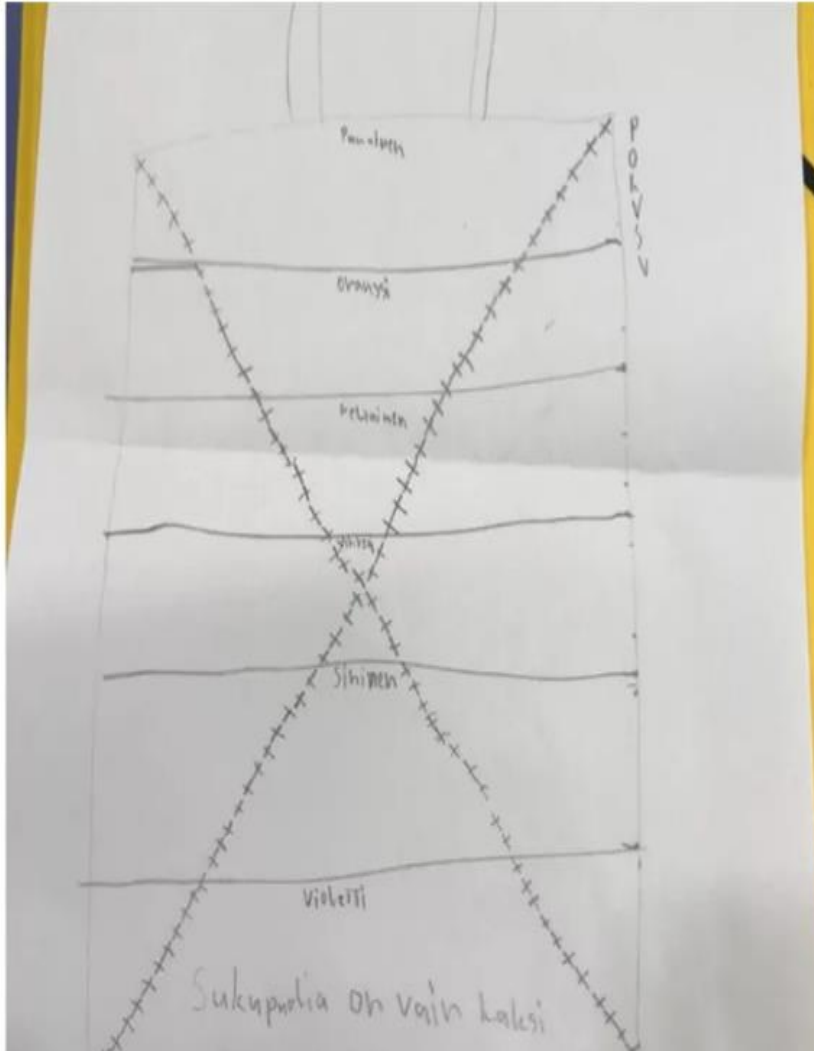
Kiran Randhawa

Social Affairs Correspondent

SCHOOLCHILDREN bullied over their sexuality are being advised by teachers to act "less gay" to avoid further

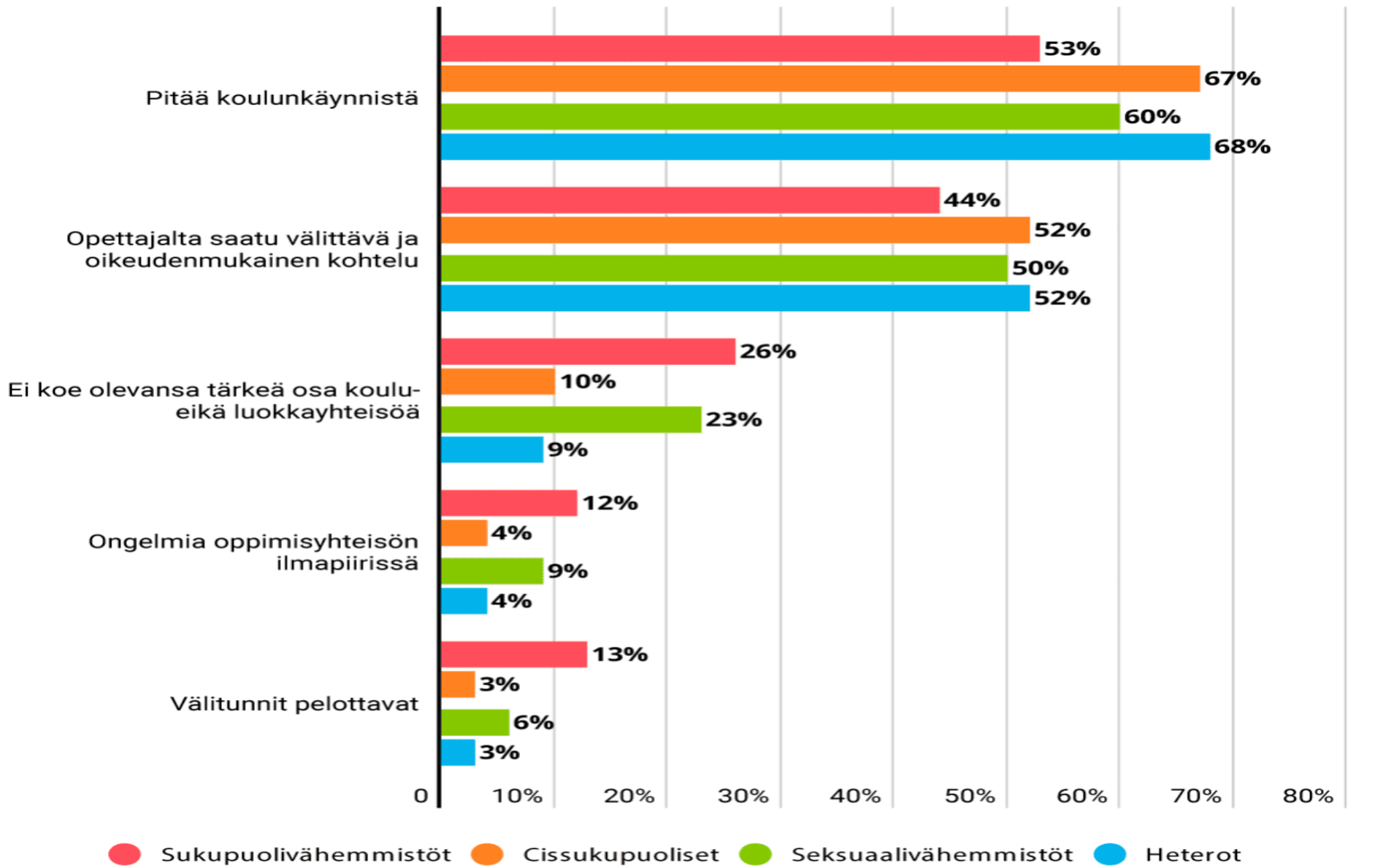
additional support and guidance. The school where the "act less gay" comments were made is not named, but the council has called on teachers to think hard about their advice.

**Tasa-arvovaltuutettu: koululla oli velvollisuus kieltää oppilaan työ,
joka sisälsi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä syrjivän ja
loukkaavan viestin**

- Oppilaan isä ei ole hyväksynyt päätöstä
- Isä muun muassa tarjosi koululle ”Sukupuolia on vain kaksi” -tekstin vaihtoehdoksi lausetta: ”Mies ei saa maata miehen kanssa niin kuin naisen kanssa. Se on iljettävää.”

Koulunkäynnistä pitäminen ja koulunkäyntiin liittyviä haasteita

Koululiikunnan sukupuolittuneet käytänteet

- **Erillisryhmät vs. sekaryhmät:** fyysinen aktiivisuus, turvallisuus, motoriset ja sosiaaliset taidot, pätevyyden kokemukset, kiusaaminen
 - sukupuolistereotypiat vahvistuvat
 - 2-luokkainen sukupuolikäsitys vahvistuu
 - minne muunsukupuoliset menevät ??
- **Opetussisällöt ja -menetelmät:** sukupuolierityistä toimintaa (telinevoimistelu vs. hernepussikävely), tytöt demoaa ”tyttöjen lajit”

- **Opettajien odotukset:** poikien sukupuolelle tyypillinen liike on koordinoitua ja räjähtävää, tyttöjen rytmistä ja tasapainoista; poikien suoritukset parempia kuin tyttöjen
- **Opetusviestintä:** poikien kanssa enempi vuorovaikutusta, tyttöjä kehdutaan käyttäytymisestä (ei taidoista), puhe vahvistaa biologisiksi oletettuja eroja (naisten ja miesten punnerrukset)
- **Arviointi:** poikien arviot suotuisampia, arvosanat parempia tai samaan arvosanaan tyttöjen pystyttävä enempään (Suomessa: aktiivisuus, ei häirintää, noudatettava ohjeita)

MOVE!

**klassinen vs. kevennetty
etunojapunnerrus**

Sukupuolineutraali opetus

= sukupuolesta riippumaton,
kummankin sukupuolen
tasapuolisesti huomioon ottava
tai sukupuolierot häivyttävä

Miesten ja naisten erilaisuuden hyväksyminen

EI

KYLLÄ

Tasa-arvon
aktiivinen
edistäminen

EI

sukupuolen merkityksen
kieltävä, yksilökeskeinen

sukupuolistereotyyppinen

KYLLÄ

sukupuolineutraali

sukupuoliherkkä

Sukupuolineutraalit liikennemerkit
ilmestyvät katujen varsille – uusi
tieliikennelaki astuu voimaan tänään ja
tuo 50 uutta liikennemerkkiä

Uusia merkkejä ilmaantuu käyttöön pikkuhiljaa.

< Etusivulle

Normiopasteen myyntipäällikkö Tapani Lovén esittelee jalkakäytävän liikennemerkkejä eri aikakausilta. Kädessä nykyinen ja uusi merkki. Taustalla oleva merkki on vuodelta 1957. Kuva: Timo Leponiemi / Yle

TIMO LEPONIEMI

1.6.2020 8:30 · Päivitetty 1.6.2020 13:26

Jaa

Huida, Smeds, Haavio-Mannila &
Kauppinen-Toropainen 1993, 7-8

Sukupuolitietoinen / sukupuolisensitiivinen opetus

- 1) ihmisen kohtaamista ja hyväksymistä omana itsenään;
 - 2) sukupuoleen kohdistuvien rooliodotusten ja käyttäytymismallien avaamista, purkamista ja laajentamista;
- Opetuksessa tunnistetaan erilaisia sukupuolen ilmentämisen muotoja, mutta niitä ei uusinneta kyseenalaistamatta - kannustetaan yksilöä löytämään omannäköinen tapa toteuttaa itseään.
 - ”Lähtökohtaisesti sukupuoli ei ole pelkkää biologiaa.”
 - ”Opetettaessa pidättäydytään sosiaalistamasta oppilasta hänen ulkoiseen sukupuoleensa.”

Sukupuolta (turhaan ?) korostava ja piilosukupuolisuuden paljastava kielenkäyttö

Kuinka futis eroaa naisfutiksesta, golf tyttögolfista?

Seksistinen puhe ja kielenkäyttö

(Engelberg 2018; Tiililä 2020)

1) Sukupuoleen perustuva halveeraaminen ja vähättely: uida pyykkimummoa, neitikiekko, naisten punnerrukset, tytöttely, mieskarkki, pissaliisa

2) sukupuolistereotypiat:

“Pojat keskittykääpä! Ja tytöt lopettakaa se pulina!”,
”Tulkaapas pojat eturiviin, niin pysytte mukana.”

3) mieskeskeiset, yleistävät maskuliiniset ilmaukset, näkymättömäksi tekeminen: ‘muina miehinä, ‘jokamiehen oikeudet’, ‘isänmaa’, ‘lakimies’, ‘esimies’, ‘järjestysmies’
urheilussa: miesvartiointi, -ylivoima, mies miestä vastaan –puolustus, vaihtomies, linjamies ja miehistö, ‘mennä munaravia’

IV: Sukupuoleen ja sen ilmaisuun perustuva syrjintä

- V. 1948 YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistus: kaikki ihmiset ovat syntyneet arvoltaan ja oikeuksiltaan tasavertaisiksi
- **SYRJINTÄ** = ihmisten välisiin eroihin perustuva ei-hyväksyttävä erottelu (Scheinin, 1996)
- Syrjintää ei ole kaikki erilainen kohtelu, vaan erottelu, joka kohdistuu samassa asemassa oleviin ihmisiin ilman hyväksyttävää tarkoituspää.
- ei-hyväksyttävien syiden perusteella tapahtuvan eriarvoisuuden kieltävät Suomessa mm.
 - Perustuslaki (731/1999)
 - Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)
 - Yhdenvertaisuuslaki (30.12.2014/1325)
 - Rikoslaki (39/1889)
 - Työsopimuslaki (55/2001)

Syrjinnän muodot

- **Yksilöllinen:** torjuminen, vihamielisyys, häirintä, kiusaaminen, väkivalta
- **Välitön:** ihmisen/ihmisryhmän erilainen kohtelu jollakin kielletyllä perusteella (esim. seksuaalinen suuntautuneisuus)
- **Institutionaalinen:** erilaiset palkinnot, joidenkin urheilulajien säännöt, naisurheilijoiden sukupuolen testaus, hallivuorojen jakoperusteet, transukupuolisten lisääntymiskyvyttömyysehto
- **Välillinen:** menettelyt, käytännöt, päätökset, jotka asettavat ihmiset eriarvoiseen asemaan (mm. sukupuolisidonnainen sotu, aiempi avioliittolaki)
- **Moniperustainen**
- **Sisäryhmäsyrjintä**

Yhdenvertaisuuslain (1325, 14 §) mukaan syrjintää on lisäksi *häirintä*

Häirintä = ihmisen tai ihmisryhmän arvoa
loukataan luomalla **uhkaava, halventava,
nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.**

Tällaista ilmapiiriä luovat vihjailevat eleet ja
katseet, **härskit puheet, vitsit**, pukeutumista tai
yksityiselämää koskevat huomautukset ja
kysymykset, fyysinen koskettelu, sukupuolista
kanssakäymistä koskevat ehdotukset sekä raiskaus
tai sen yritys.

Pesäpalloilija Joni Rytköselle pelikieltoa seksuaalisen häirinnän takia

<https://yle.fi/a/74-20071822>

Olympiakomitean hallinnoima kurinpitolautakunta antoi Joni Rytköselle viiden kuukauden pelikiellon. Lautakunta katsoi tapauksen liittyvän urheiluun ja tapahtuneen lajiyhteisön sisällä.

Skandaali USA:n ampumahiihdossa – suksihoitaja jatkoi seksuaalista häirintää vuosia, kuitattiin "eurooppalaisena"

<https://yle.fi/a/74-20071387>

Joanne Reid joutui kohtaamaan seksuaalista häirintää ja hyväksikäyttöä useiden vuosien ajan. Vasta joukkuekaverin ilmoitus armeijan esimiehilleen sai liiton toimimaan.

Jenni Hermoso vahvisti tuomareilla suutelu
ILTALEHTI

Pakkosuudelman uhri Jenni Hermoso todisti entistä futispomoa Luis Rubialesia vastaan oikeudessa.

Jenni Hermoso saapui oikeuden eteen asianajajansa Ángel Chavarránin kanssa. AOP

Janne Palomäki

Tiistai 2.1.2024 klo 15:55 (päivitetty 2.1.2024 klo 16:05)

Kunnianloukkaus

” Joka esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka muuten kuin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla halventaa toista, on tuomittava kunnianloukkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.”

- sakko: 6 - 30 päiväsakkoa
- **” Homottelu ” ja ” huorittelu ” esim. koulussa opettajille ja muille oppilaille.**
 - Kohde kokee tulleetensa loukatuksi.
- **Sanojan mielestä vain ” LÄPPÄÄ ”.**
 - kohteen mielestä EI = kunnianloukkaus

Syötönvaloja Jussi-Pekka Anttila tuomitsi ajolähdössä Joensuun lukkarin Mika Väisäsen viimeisen syötön oikeaksi Vedon eriävästä näkemyksestä huolimatta. Puputti kutsui sen jälkeen Anttilaa **kiroilun ohella "vitun homoksi". Kommentti taltioitui kuuluvasti TV-lähettykseen.**

Over half of participating rugby and ice-hockey players (53.8%) self-reported using homophobic language at least once in the previous two weeks (Denison et al., 2021)

28.8.2014 / Iltalehti

Opettajan homottelu päättyi hovioikeuteen - 16-vuotias maksoi 800 euron korvaukset

Käräjäoikeus oli hylännyt kunnianloukkaussyytteen toteennäyttämättömänä. Opettaja vaati lisätutkintaa, ja sen hän myös sai.

Jyväskyläläisen koulun seinään ilmestyi kaksi mustalla tussilla tehtyä törkykirjoitusta, joista toinen loukkasi henkilökohtaisesti koulun apulaisrehtoria. JERRY BERNARD/MOSTPHOTOS

Petri Elonheimo

petri.elonheimo@iltalehti.fi
Maanantai 17.4.2017 klo 19:54

- 16-vuotias poika kirjoitti tussilla koulun seinälle tekstin "opettaja (henkilön nimi poistettu) on homo".
- Opettaja teki asiasta rikosilmoituksen.
- Poika ei tunnustanut tekoa, ja käräjäoikeus hylkäsi syytteen.
- Osapuolet solmivat sovinnon vähän ennen hovioikeuden käsittelyä. 16-vuotias maksoi opettajalle korvausta 800 euroa.

ARTIKKELI LAUSETTU KÄSITTELYKSEN KÄYNTIKSI

Uusimaa | 74141-uhkaili-ja-haukkui-homoksi-maksettavaa-2-700

UUSIMAA

Uhkaili ja haukkui homoksi, ...

UUSIMMAT UUTiset

MENOINFO

TYÖPAIKAT

OTA YHTEYTTÄ

OGIT

PAIKALLISURHEILU

KULTTUURI

KUMPPANIT

VIHDE

LÄNSI-UUSIMAA ILTA

RUOKA

TILAAJAPALVELU

ETUKAISTA

JÄTÄ ILMOITUS

12.4.2012 - 21.51 | PAIKALLISET

Uhkaili ja haukkui homoksi, maksettavaa 2 700 euroa

LOHJA | Oppilas on saanut kovat rapsut nimitetyään ja uhkailtuaan opettajaansa Lohjalla. Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus on todennut lohjalaisen koulupojan syylliseksi laittomaan uhkaukseen ja kunnianloukkaukseen ja tuominnut hänet maksamaan sakkoja, korvauksia ja erilaisia kuluja yhteensä 2 777 euroa.

Tuomioon johdaneet tapahtumat sattuivat lohjalaisella koululla joulukuun puolivälissä koulupäivän aikana. Opettaja puuttui 1996 syntyneen pojan käytökseen, jolloin poika uhkasi pahoinpidellä ja tappaa opettajan sekä nimitteli häntä homoksi. Sanaharkka alkoi koulun pihalla ja jatkui vielä sisätiloissa.

Poika tuomittiin rikoksesta nuorena henkilönä 50 päiväsakkoon, josta kertyy maksettavaa yhteensä 300 euroa. Asianomistajalle hänet tuomittiin maksamaan korvausta kärsimyksestä 600 euroa sekä asianosaikkuluja 155 euroa. Lisäksi hänet velvoitettiin maksamaan asianomistajan oikeudenkäyntikulut 1 722 euroa.

TOIMITUS

www.kaffeppi.fi

KAFFE PIFFI www.kaffeppi.fi
010 443 9445
ma-pe 5.30-18, la 10-17, su suljettu

TARJOAMME 10.-23.2.

PIPPURILEIKE 9,90
perinteinen pizza, ranskalaiset, pippurikastike

TALON BURGER 10€

UUDISTUNUT ARKILOUNAS 10.30-15 9,90
Päivittäin kala, liha- ja kasvis vaihtoehto

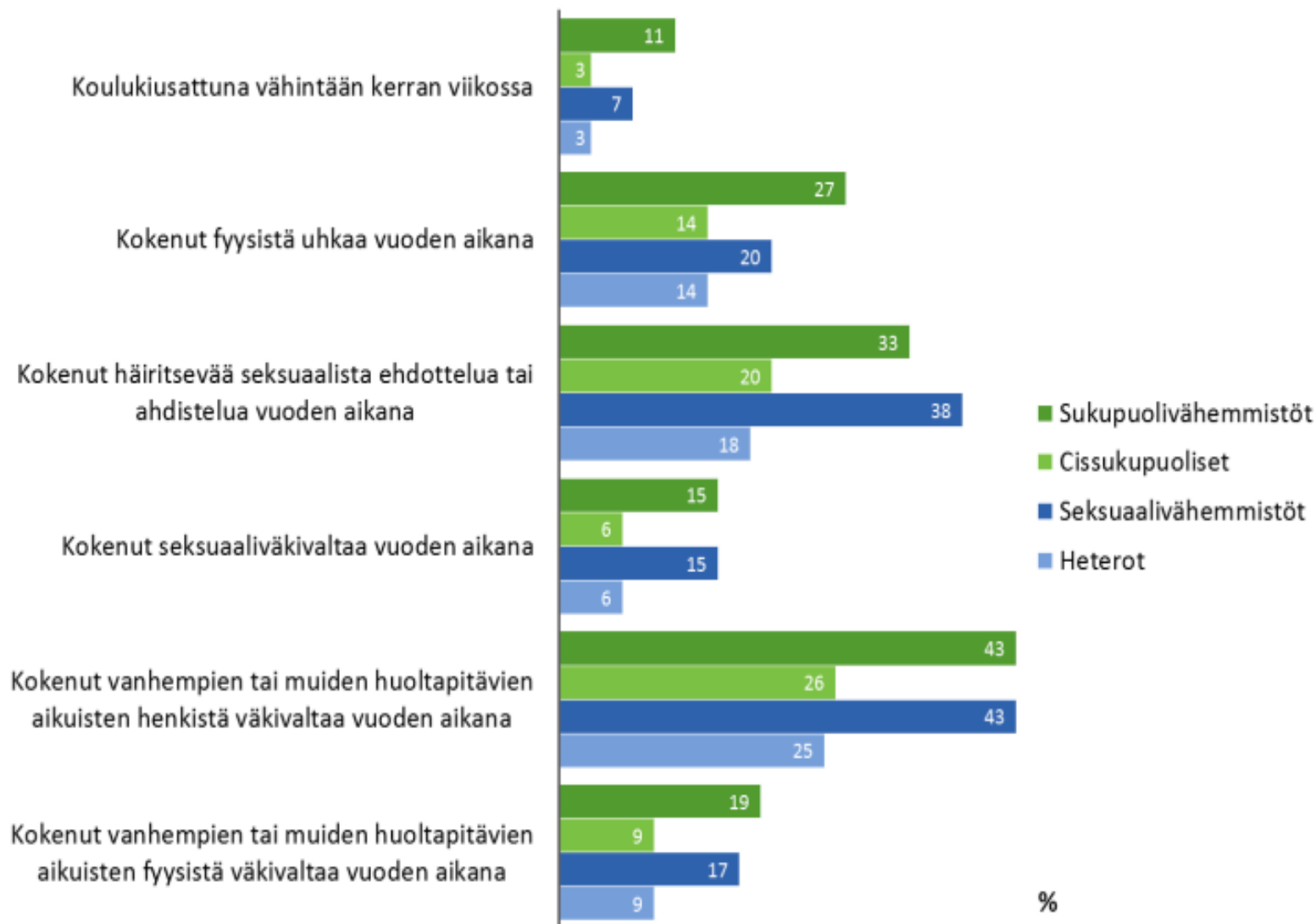
Käy Warkkareiden Oy Warkkareidenkatu 40, 00100 Lohja
puh. 010 5671 999

TOIMITUKSEN VALINNAT

Näin jääkarusellifestivaaleille kannattaa ajaa: Miten jääkarusellifestivaali vaikuttaa liikenteeseen?

Syrjinnän seurauksia

- **mielenterveyden ongelmat:**
itsemurhayritykset, -ajatukset, itsensä vahingoittaminen, masennus, ahdistus
- **huonompaa terveyskäyttäytymistä:**
päihteiden väärinkäyttö, suojaamaton seksi, vähäinen liikunta
- **vähemmistöön kuulumisesta johtuvaa,**
jatkuvaa stressiä (engl. minority stress)
- **kouluissa: eristämistä, huonompaa kohtelua, useampia rangaistuksia, yksinäisyyttä, pinnaamista, koulunkäynnin lopettamista**

Lähde: THL, Kouluterveyskysely 2019

Kuvio 7. Nuorten väkivaltakokemukset Kouluterveyskyselyssä vuonna 2019, %

Muuttaminen suvaitsevaan maahan vähentää selvästi homo- ja bi-miesten itsemurhariskiä

Homo- ja biseksuaalisten miesten itsemurhariski on huomattavasti pienempi homoseksuaalisuuden hyväksyvissä kuin tuomitsevista maista, kertoo uusi kansainvälinen tutkimus. AFP / LEHTIKUVA

Tarja Repo /STT
3.1.2022 3:08 | Päivitetty 3.1.2022 10:15

Luettavaa

- Alanko, A. (2014). Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa ? Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 146 & Seta-julkaisuja 23, Helsinki.**
- Berg, P. & Kokkonen, M. (2020). ””Et olis sekaryhmät, unisex-pukuhuone ja et opettajia olis jotenkin perehdytetty asiaan”: Sateenkaarinuoret, koululiikunta ja liikuntaharrastukset. Kasvatus & Aika, 14 (3–4), 43 – 59. doi:10.33350/ka. 87202**
- Berg, P. & Kokkonen, M. (2020). ”Ei tehdä mitään numeroo” - Liikunnanopettajien puhetapoja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvista oppilaista. Kasvatus 51(3), 343–355.**
- Engelberg, M. (2018). Miehiä ja naisihmisiä. Suomen kielen seksismi ja sen purkaminen. TANE-julkaisuja (2018) 18. Helsinki: Tasa-arvoasiain neuvottelukunta.**
- Kokkonen, M. (2012). Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen syrjintä liikunnan ja urheilun parissa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2012:5.**
- Kokkonen, M. (2013). Liikuntapedagogiikan yhdenvertaisuus - sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen näkökulma. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.), Liikuntapedagogiikka, s. 431-461. Jyväskylä: PS-kustannus.**
- Kokkonen, M. (2015). Sukupuoli ja seksuaalinen suuntautuneisuus koululiikunnan kompastuskivinä: kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kasvatus 46(5), 460 – 472.**
- Kokkonen, M. (2020). Syrjimätön ja yhdenvertainen opetusviestintä. Liito 4, 44 – 46.**
- Mikkonen, M. (2023). Understanding gender (In)equality in leadership Positions in sport : A multilevel perspective. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2946-4>**
- Tiililä, U. (2020). Asiallinen, selkeä ja ymmärrettävä kieli palvelee myös tasa-arvoa. Kielikello 3/2020.**